პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

კავკასიის კავშირი რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიისა.

„პროლეტარიატის ბრძოლის" ფურცელი

№ 8. 5 (18) მაისი 1904 წ. № 8.

დაჰკრა საათმა!

ვერავინ გვიხსნის, ვერც ღმერთი, მეფე,
ვერც თითონ გმირი, ამაოდ ველით;
სასურველ საგანს მივაღწევთ მხოლოდ
ჩვენის ერთობით, საკუთარ ხელით.

„ინტერნაციონალიდან".

ბევრ დიდებულ სანახაობას უმზადებს ახლო მომავალი მთელ რუსეთს. ჩვენ აქ არ ვლაპარაკობთ რუსეთის გამარჯვება-დამარცხებაზე შორეულ აღმოსავლეთში. არა! დეე ამაზე იმან იფიქროს, ვინც დამნაშავეა ამ უაზრო ომის დაწყებაში — მთავრობამ. ჩვენ სულ სხვა რამეზე გვინდა მივაქციოთ მკითხველის ყურადღება.

ბნელ ბურუსში გახვეულ მომავალს რუსეთისას, მომავალს საქვეყნოს და საფიქრებელს, დღეს ფარდა აეხადა; მისი სვე-ბედი ნათელია, როგორც მზის სხივი და აშკარა, როგორც დღე: მის მომავალში გარკვევით ვარჩევთ დიდებულ სურათს, სურათს დიდს ხალხთა ისტორიაში — სურათს ჩვენი ძველი წეს-წყობილების დამხობისას.

თვისი უაზრო სურვილით დღევანდელ ცხოვრების შეჩერებისა, დროისა და გარემოების მიუხედავად, თვითმპყრობელობა თითონ ახლოვებს ამ დიდებულ და სანეტარო საათს, რადგან მან თვისი ცბიერი პოლიტიკით შორეულ აღმოსავლეთში იაპონიის ომში გამოწვევით თითონ გაილესა თავისი დასაკლავი დანა. ომი საბოლოოდ აშკარად ჰყოფს მთელ სიმძაგლეს დღევანდელ წეს-წყობილებისას, ომი საბოლოოდ შთანთქავს ნაცარცეს სახელმწიფო ფულებს და საბოლოოთ გაუტეხს სახელს და ნდობას მთავრობას მთელ ევროპაში. როგორიც უნდა იყოს ბოლო ომისა, აუცილებელია ფინანსიური გაკოტრება (კრახი) მთავრობისა, ეს-კი დასაწყისია რევოლიუციისა. ომიდან დაბრუნებული ჯარი, გამოცარიელებული მთავრობა გაორკეცებული გაუმაძღრობით დაეცემა ისედაც გაღატაკებულ მუშებს და გლეხებს და მოსთხოვს წინანდებურით ოქროთა გროვას თვის ხაზინის არსებობისთვის.

მაგრამ ხალხის მოთმინებასაც საზღვარი აქვს, საზღვარი აქვს ხალხის ტანჯვასაც, დიახ, ახლოა ის საათი, როცა ქალაქის პროლეტარიატი და მასთან ერთად სოფლის გლეხობა ზღვასავით აბობოქრდება. ეს იქნება დღე შურის-ძიებისა, აქ გაუსწორდება [illegible] ხალხი მთავრობას. ასე იყო ყველგან დასავლეთ ევროპაში, ასე იქნება ჩვენშიც. [illegible] ხალხი ამ წმინდა საქმეში, ბრძოლაში თავისუფლებისათვის დაღვრის თავის წმინდა სისხლს და [illegible] ხალხის შურისძიება [illegible] ფეხებს [illegible] სახრჩობელობა.

ასეთია კანონი ისტორიისა. მოახლოვებულია ბრწყინვალე მომავალი რუსეთისა, და ეს ისე ცხადია, როგორც ხელისგულზე გითენება. ამ დიდებულ დროს პროლეტარიატი მთელი რუსეთისა მზად უნდა იყოს თავისი ინტერესების დასაცველად. როცა დღევანდელი მთავრობა აღარ იქნება, ბევრი გამოჩნდება მსურველი მისი ადგილის დაჭერისა. ამათ შორის, პროლეტარიატი პირველი უნდა იყოს, რადგან მარტო ის იყიდის თავის სისხლით თავისუფლებას რუსეთისას.

იცოდეს პროლეტარიატმა, რომ ეხლა, როცა ცხადად იძვრის ტახტი თვითმპყრობელობისა, რუსეთის ყველა საზოგადოების ნაწილში იღვიძებს ინტერესი პოლიტიკური ცხოვრებისადმი. ყველას სურს ჩაიგდოს ხელში უმთავრესი მმართველობა. ყველა ამ ჯგუფთა და დასებთა შორის უძლიერესი და უმდიდრესი ქალაქისა და სოფლის ბურჟუაზიაა. ის უკვე დღევანდელ კანონთა ფრთებ ქვეშ მიჩვეულია თავისი ინტერესების დაცვას. ქალაქის საბჭოში, ერობის კრებებზე, თავის გაზეთებში ის, თუმცა ცუდათ, მაგრამ მაინც მიეჩვია დაფასებას ერობისას, ისწავლა საჯაროთ ლაპარაკი, შეიძინა ცოტაოდენი პოლიტიკური სიბრძნე და მოხერხება.

ბურჟუაზიას კარგათ ესმის, რომ მომავალი დრო ცოტა მტრულად უყურებს მის ჯიბეს, რადგან რუსეთს, როგორც სახელმწიფოს არ შეუძლია იცხოვროს გადასახადით მარტო გაღატაკებული ხალხისა. ბურჟუაზიამ იცის, რომ როლები უნდა შეიცვალოს და გადასახადის სიმძიმე ღარიბ ხალხთა მხრებიდამ მდიდართა მხრებზე გადავიდეს. თვითმპყრობელობის ადგილს პარლამენტი დაიჭერს, ის გამოსცემს ყველა კანონებს, ის დაპატრონდება სახელმწიფოს ყველა შემოსავალ-გასავალს.

აი ამ პარლამენტში მეორე დღესვე, შემდეგ რევოლიუციისა, ბურჟუაზია ეცდება რაც შეიძლება მეტი გაგზავნოს თავის წარმომადგენელი, დამცველი მისი ინტერესებისა, იმ მიზნით, რომ პარლამენტმა რაც შეიძლება მეტი გადასახადი ისევ ღარიბთა კისერზე დასტოვოს, იმ მიზნით, რომ შემოსავალი მის სურვილზე იხარჯებოდეს, იმ მიზნით რომ სახელმწიფომაც გამოსცეს კანონები მუშა და ღარიბ ხალხის წინააღმდეგ, — ერთი სიტყვით, იმ მიზნით, რომ ყველასა და ყველაფერზე თავისი გავლენა იქონიოს. მაგრამ იქ, იმ პარლამენტში ჩვენც, ქალაქის მუშები და სოფლის გლეხობა, გავგზავნით ჩვენ ამხანაგებს, შეერთებულის ძალით ისინი შესძლებენ ალაგმონ მადა ამ ბოლო წარმომადგენლისა ბურჟუაზიისა.

მეტი არ იქნება ავხსნათ, თუ რა არის ეს პარლამენტი და როგორ უნდა შესდგეს ის.

რევოლიუციის ბოლოს მოუღებს დღევანდ

მთავრობას, მისი ადგილი დაცარიელდება; მაგრამ სახელმწიფოს უსათუოდ უნდა უდგეს ვინმე სათავეში. მთავრობის ალაგას სათავეში ხალხის წარმომადგენლები ჩადგებიან, ამათგან შესდგება პარლამენტი. ბევრნაირია პარლამენტი. ჩვენ აქ დავხატავთ იმგვარ პარლამენტს, რაგვარი პარლამენტიც სასურველია და რისთვისაც უნდა იბრძოლოს პროლეტარიატმა. რუსეთში დაახლოვებით 130 მილ. მცხოვრებია. წარმოვიდგინოთ, რომ თითოეულ კუთხეს, სადაც 100 ათასი მცხოვრები ითვლება, ნება ექნება აგზავნოს პარლამენტში ერთი თავისი წარმომადგენელი. ყოველ ამგვარ კუთხეს დაერქმევა საარჩევნო კუთხე. ამგვარათ მთელი რუსეთი შესდგება 1300 საარჩევნო კუთხისაგან, და რუსეთის პარლამენტი—1300 წარმომადგენელთაგან ანუ დეპუტატთაგან. თითოეულ საარჩევნო მხარეში ყოველ მოქალაქეს სქესისა, ეროვნებისა, რჯულისა და შეძლების განურჩევლად ექნება უფლება ერთი ხმა მისცეს მას; ვისიც არჩევა სურს დეპუტატათ პარლამენტში. აი ამას ჰქვია **პირდაპირი, საზოგადო და თანასწორი საარჩევნო უფლება.** მთელ მხარეში უნდა დაინიშნოს არჩევნებისთვის ერთი დღე. უნდა მოვითხოვოთ, რომ არჩევნები უთუოდ უქმე დღე მოხდეს, რათა ყველას შეეძლოს ამ დღეს მონაწილეობა მიიღოს არჩევნებში. უნდა მოვითხოვოთ, რომ ამ დღეს ყველა სავაჭრო და სამრეწველო დაწესებულებანი დაიკეტოს, რომ ამ დღეს განთავისუფლებულები იყვნენ ყველა მოსამსახურენი. დილიდან მოკიდებული საღამომდი თითოეულ საარჩევნო მხარეში კრებას უნდა ჰმართავდეს საარჩევნო ბიურო, შემდგარი ყველასაგან პატივცემულ მოქალაქეთაგან. ადგილი ამ კრებისა წინდაწინ უნდა იყოს ბეჭდვითი სიტყვით გამოცხადებული. ამ დღეს ყველა მოქალაქეს, რომელსაც-კი 20 წელი შეუსრულდა, ნება უნდა ჰქონდეს მოვიდეს ბიუროში და ჩასდოს საარჩევნო ყუთში წერილი, რომელშიაც იქნება დასახელებული მისგან დეპუტატათ არჩეული პირი. ამგვარი წერილები უნდა იყოს დაბეჭდილი კონვერტში, რათა არავის არ შეეძლოს ძალა დაატანოს და აარჩევინოს ის, ვინც ამრჩეველს არა სურს. მექარხნეს, მაგალითად, შეეძლოა მოსთხოვოს თავის ქარხანაში მომუშავეს, რომ ამ უკანასკნელმა ხმა მისცეს ან თითონ მას, ან მას, ვინც მექარხნეს სურს. თუ მუშამ არ აასრულა ეს, მექარხნე დაითხოვს მას სამსახურიდან. აი ამ ძალა-მომრეობის თავიდან ასაცილებლათ საჭიროა კენჭის ყრა ფარული იყოს. ამგვარ არჩევანს ეძახიან ფარულ კენჭის ყრას. როცა დასრულდება არჩევანი, საარჩევნო ბიურომ უნდა დასთვალოს ყველა წერილები და გამოიანგარიშოს ვის რამდენი ხმა მიუღია. ის, ვინც ყველაზე მეტ ხმას მიიღებს, გამოცხადებული იქნება ბეჭდვითი სიტყვის საშუალებით დეპუტატათ ამა და ამ საარჩევნო მხარისა. შემდეგ ყველა ეს 1300 დეპუტატი (თუ რასაკვირველია, რუსეთში 1300 საარჩევნო კუთხე იქნა; ნუ დაგვავიწყდებათ, რომ 100 ათასი მცხოვრებიანი საარჩევნო კუთხეს, ჩვენ ავიღეთ როგორც მაგალითი) მოგროვდებიან, ვთქვათ, პეტერბურგში, გამართავენ კრებას და გამოაცხადებენ ამ კრებას ერთად-ერთ მმართველობათ, უმაღლეს კანონმდებელათ, მთელ რუსეთში, ე. ი. პარლამენტათ.

ამ დღიდან რუსეთი შეიქნება თავისუფალ დემოკრატიულ რესპუბლიკათ. უნდა მოვითხოვოთ, რომ პარლამენტი ირჩეოდეს ორი წლით. ყოველი ორი წლის შემდეგ ხალხი აირჩევს ახალ დეპუტატებს პარლამენტში.

ამგვარი მოთხოვნილება უსათუოდ უნდა დააყენოს პროლეტარიატმა და ყოველი ღონის ძიება იხმაროს მის განხორციელებისათვის, რადგან მომავალ თავისუფალ რუსეთში ჩვენი სოციალ-დემოკრატიული პარტია დაულალავად და უშიშრად იმუშავებს, რათა რაც შეიძლება მეტი და მეტი თანამოაზრენი მოიპოვოს. და თუ დღეს რომელიმე განუვითარებელი მუშა ხმას მისცემს კანდიდატს ბურჟუაზიის პარტიისას, ხვალ, როცა ის გათვითცნობიერდება, მისი კენჭი უთუოდ სოციალ-დემოკრატიის კანდიდატს ეკუთვნება. მთელ მხარეს უნდა მოედოს საარჩევნო აგიტაცია დეპუტატთა არჩევნების წინა დღეებში.

ყოველ საარჩევნო კუთხეში ბურჟუაზია პირს მისცემს ერთმანერთს და წამოაყენებს თავის კანდიდატს და ყოველ ღონისძიებას იხმარს გაიყვანოს ის პარლამენტში. მაგრამ ჩვენი პარტიაც არ ეძინება ამ დროს; ის თავის კანდიდატს წამოაყენებს და ყოველი აგიტაციის საშუალებით ეცდება წინააღმდეგობა გაუწიოს მოპირდაპირე კანდიდატს და თავისი გაიყვანოს. დეე, ახსოვდეს ყველა მუშას, რომ პირდაპირი, საერთო და თანასწორი საარჩევნო უფლება მომავალ პარლამენტის შესადგენათ—ეს ის გასაღებია, რომლითაც პროლეტარიატი მოიპოვებს უპირატესობას მთელ მხარეში. ნუ დაგვავიწყდება, რომ ხალხს ქალაქისა და სოფლის პროლეტარიატი შეადგენს. და როცა ხალხი გაიგებს რაშია მისი ნამდვილი ბედნიერება, იმ დღიდანვე მთელი პარლამენტი პროლეტარიატის უფლებაში, მის გავლენის ქვეშ იქნება. დეე ახსოვდეთ მუშებს, რომ მისი ბრძოლა მძარცველთა წინააღმდეგ მხოლოდ მაშინ იქნება ნაყოფიერი, როცა ამ ბრძოლას კანონი შეელის. მხოლოდ პარლამენტს შეუძლია ამგვარი კანონების გამოცემა და მხოლოდ იმგვარ პარლამენტს, რომელსაც პირდაპირი, საერთო და თანასწორი არჩევნების უფლება და ფარული კენჭის ყრა უძევს საძირკვლად. მხოლოდ მაშინ მივაღწევთ ჩვენ სამუშაო პირობების შემსუბუქებას.

მხოლოდ მაშინ თავისუფალ მხარეში ბრძოლით მოპოვებული კანონები მართლაც და მოვლენ სისრულეში. და ესლა, როცა ხალხის წყრომა დღითი-დღეზე იზრდება, ზობოქრდება, ტალღას ტალღაზე სცემს და საბოლოოთ წალეკავს უჭკუო თვით-მპყრობელობას, დეე ყველა შეგნებული მუშა მოემზადოს ბრძოლისათვის და გაიგოს, რომ პირველი მისი მოვალეობაა რუსეთის მუშათა სოციალ-დემოკრატიულ პარტიას შეუერთდეს, იმ პარტიას, რომელიც ერთად-ერთი დამცველია პროლეტარიატის და ყველა მშრომელთა ინტერესებისა.

მაშ მოემზადეთ ამხანაგებო! დაჰკრა საათმა, უკანასკნელმა საათმა მთავრობის ძალ-მომრეობისა. დაჰკრა საათმა, საათმა სამაგალითომ ისტორიაში, საათმა ბედნიერმა რუსეთის ხალხისთვის!

ბ ა თ უ მ ი.

5 მარტს მანთაშევის ქარხნის მუშებს—ქართველებს შეიტყეს რომ ს. მუშათ ქირის დაკლება გამოაცხადა ერთმა ნაწილმა მუშებისამ—ქართველობამ პროტესტი გამოაცხადა და თავი დაანება მუშაობას. მეორე ნაწილმა-კი—სომხებმა მიიღეს ახალი პირობები და განაგრძეს მუშაობა. ქართველ მუშებმა ძალა იხმარეს და გამორეკეს სომხები ქარხნიდან. შეტაკების დროს რამდენიმე სომეხი მძიმეთ გალახა და ერთი იმათგანი ერთი კვირის ავათმყოფობის შემდეგ მოკვდა კიდეც. მეორე დღეს მანთაშევის პირველ ქარხანაში სომხები ჩაქუჩებით შეიარაღებულები თავს დაესხნენ ქართველ მუშებს და რამდენიმეს მძიმეთ სცემეს. პატარა ჯგუფმა ქართველი მუშებისამ, მიუხედავათ შეგნებულ მუშათა თხოვნისა, მოიწვია პოლიცმეისტერი ჩიქოვანი (ქართველია). პოლიცმეისტერი მაშინვე ქარხანაში გაჩნდა და ქართველებს საჩივარზე უპასუხა: „განა მარტო თქვენთვის ვიწვიე მე? როგორ არა

46

გრცხვენიათ ქართველებს, რომ სომხებმა გაჯობათ! სირცხვილი თქვენი, რომ ერთი ათი სომეხი მაინც არ გაგისტუმრებიათ იქ სოფლისა. შემდეგ სომხებთან მივიდნენ და ისინი ქართველებზე წააქეზა. პატარა ჯგუფმა ქართველ მუშებისამ გათამამებულმა პოლიციმეისტერის სიტყვებით მიმართა სხვა ქარხნების ქართველ მუშებს და სთხოვა დახმარებოდნენ სომხების ამოჟლეტაში. ადგილობრივმა სოციალ-დემოკრატიულმა კომიტეტმა გამართა აგიტაცია ამ საშინელი კატასტროფის ასაცილებლად. გამოიცა მაშინვე პროკლამაცია, რომლითაც უხსნიდნენ ხალხს პოლიციმეისტერის ხრიკებს და აფრთხილებდნენ არ ჰოსდებოდნენ მის ბადეს. კომიტეტმა მიმართა აგრეთვე ადგილობრივ სომხურ ნაციონალისტურ ორგანიზაციას და სთხოვა გავლენა იქონიოს იმ მუშა სომეხთა შორის, ვისთანაც მას კავშირი აქვს. ორგანიზაციამ მაშინვე შეასრულა ეს თხოვნა კომიტეტისა. ამნაირათ აიცდინეს თავიდან საშინელი სისხლის ღვრა. და აი ესევე მუშები, რომლებიც ჯერ კიდევ მაშინ მზათ იყვნენ ერთმანეთი ამოეხოცნათ, შეერთდნენ და გადასწყვიტეს პატივი ეცათ 9 მარტს 1902 წ. დახოცილ ამხანაგთა ხსოვნისათვის.

ბათუმის კომიტეტმა ერთი თვით წინ გადაწყვიტა 9 მარტს მოეხდინა საყოველთაო ერთ-დღიური გაფიცვა. პოლიცია თვითონ ავრცელებდა ხმებს, რომ საშინელი ამბები იქნება 9 მარტსო და დიდის ამბით ემზადებოდა. 8 მარტს პოლიციამ გააკრა ქალაქში განცხადებები ქართულ, რუსულ და სომხურ ენებზე, რომელშიაც არწმუნებდა ხალხს რომ ყველას თოფს ესვრიან, ვინც-კი ჯგუფ-ჯგუფათ დაიწყებს შეყრას ქუჩაში.

9 მარტს შეიარაღებულ პოლიციელებით, კაზაკებით და მეეზოებით სავსე იყო ქუჩები. საერთო ერთ-დღიურმა გაფიცვამ მშვენივრად ჩაიარა. მუშებს სასაცილოდ არ ჰყოფნიდათ დიდი მზადება მთავრობისა და მოქალაქეთა კითხვაზე, თუ რა ამბავი ხდება დაცინვით უპასუხებდნენ: „დღეს იაპონიის ნაღმოსანი გემები იერიშს მოიტანენ ბათუმზედაო“.

◆ 15 მარტს ქუთაისის საოლქო სასამართლოს სესიამ ბათუმში გაასამართლა კ. კალანტაროვი, სლესარი ბნიტოს ქარხნისა და მიუსაჯა ოთხი წლით სატუსაღო რაზმი. დამნაშავეს ბრალს დებდნენ იმაში, ვითომ მას წარსულ ზაფხულში მომხდარ გაფიცვის დროს ძალზე ეცემის დაპირენაში მოსამსახურე სათადარიგო სალდათისთვის, (სტ. 1489, 1490), რის შედეგიც ვითომ ნაცემის ჰკუაზე შეშლა იყო, თუმცა სალდათი თვითონ გამოცხადდა სამსჯავროში, დალაგებით ლაპარაკობდა და არავითარი ჰკუაზე შეშლა არ ეტყობოდა. მოწმეებმა დაამტკიცეს, რომ კალანტაროვს არ უცემია სალდათისთვის და არც შეეძლო ეს ექნა, რადგან, როცა სალდათს სცემდნენ, პირველი მოშორებით იდგა და მონაწილეობას არ ღებულობდა. მხოლოდ ერთმა მოწმემ სალდათის მხრით აჩვენა კალანტაროვის წინააღმდეგ; ამ მოწმესა და კალანტაროვის შორის რაღაც უთანხმოება ყოფილა. ბრალდებას მხარს უჭერდნენ ჟანდარმები, რომლებიც მოელოდნენ სამსჯავროსაგან კატორგას (სტ. 1490). მიუხედავათ იმისა, რომ ბრალდება ვერ დაამტკიცეს, საძაგელმა სამსჯავრომ, როგორც ზემოთ ვთქვით, ოთხი წლის სატუსაღო რაზმი მიუსაჯა კალანტაროვს.

ორი თვის განმავლობაში (17 იანვრიდან 18 მარტამდე) ბათუმის კომიტეტმა გამოსცა 16,950 ეგზ. პროკლამაცია (10 სხვა-და-სხვა გვარის) მუშათა და მოქალაქეთა მიმართ ქართ. და რუსულ ენებზე.

ქ უ თ ა ი ს ი.

ქარიშხალი, რომელიც ქუთაისის საშუალო სასწავლებლებში დატრიალდა ამას წინათ, რაც წარსულ №-ში უკვე გვქონდა მოხსენებული, ჯერ კიდევ არ დაწყნარებულა, თუმცა, სიმართლე უნდა ითქვას, ეხლა არეულობას თვით უფროსები ახდენენ. ახალგაზდობა მარტის შუა რიცხვებში უკვე დამშვიდდა, როცა დაამსხვრია ის უკანასკნელი საწყაო, რომელშიაც მეტად არა კეთილ-სუნნელოვანი სითხე რომ იყო მოთავსებული. ამ არა კეთილსუნნელოვანმა სითხემ ბევრი უსიამოვნობა დაბადა და იმის გამო არა ერთხელ და ორხელ შეჩერდა სწავლა. იანვრის გაფიცვისა და დემონსტრაციისათვის სხვა-და-სხვა სასწავლებლებიდგან გამორიცხეს სულ 13 მოსწავლე.

ხუცესმა ცაგარეიშვილმა, რეალურ სასწავლებლის სამღვთო რჯულის მასწავლებელმა, აღსარება „ჩვენების“ ჩამორთმევად გადააქცია. აღსარების დროს ის ყველას პატარა შეგირდებსაც-კი ჰკითხავდა. მიიღო თუ არა მან მონაწილეობა „ბუნტში“? ყოჩაღი რეალისტები ამ კითხვას უპასუხოთ სტოვებდნენ. მაშინ ხუცესი დაიფარებდა თავზე რაც ჯერ არს, და გაუშვებდა ცოდვებ-ახდილ მოსწავლეს. ეხლა რეალისტები დასცინიან ცაგარეიშვილს და მეტ სახელად „ჟანდარის ანაფორაში“ ეძახიან.

ყველაზე მეტი, მგონი, სემინარიელებს მოხვდება. „უწმინდესმა“ სინოდმა განკარგულება მოახდინა ყველა რუსი შეგირდები და ორი ბერძენი გადაიყვანონ თბილისის სემინარიაში და დანარჩენები, როგორც „ბუნტოვშიკები“ და ურჯულოები გამორიცხონ სასწავლებლებიდან. სემინარიაში სწავლა აღარ არის. შემდეგ რა იქნება, ჯერ არ ვიცით. ამბობენ სულ დაკეტონო.

◆ ყველა საეკლესიო და სამინისტრო სკოლების მასწავლებლებმა ქუთაისის გუბერნიისამ მიიღეს ბრძანება აუხსნან ბავშვებს, თუ რამდენად მატყუარნი და ცბიერნი არიან იაპონელნი და აღუძრან ბავშვებს ზიზღი და მტრობა მათდამი. განსაკუთრებით თხოულობენ ჩააგონონ ბავშვებს, რომ იაპონელნი ქრისთაყვანის-მცემელნი არიან.

ჩვენ ვიწვევთ სოფლის მასწავლებელთ არ შეასრულონ ეს საზიზღარი ბრძანება. თუმცა სკოლამ კიდეც რომ მოინდომოს გარყვნილება შეიტანოს მოსწავლეთა გულში, ის ვერ მიაღწევს ამ მიზანს. ცხოვრება ძლიერია სკოლაზე, ის სულ სხვა ჰანგზე უმღერის მოზარდ თაობას.

◆ აპრილის შუა რიცხვებში ქუთაისში დაიჭირეს სემინარიელი ცინცაძე და სადგურ სამტრედიაში სემინარიელი ბრეგაძე.

სამეგრელოში ერთ სოფელში დაიჭირეს აპრილის პირველ რიცხვებში 5 კაცი. აღდგომა ღამეს ყველა ეკლესიებში მოჰფანტეს კავშირის კომიტეტის პროკლამაციები მოქალაქეთა მიმართ ამ სათაურით: „ძირს ომი!“

თბილისი. ქლეტა რკინის გზის სადგურზე.

კვირას, 11 აპრილს, გაემგზავრა პირველი პარტია კავკასიიდან გადასახლებულ ამხანაგებისა. მიდიოდა 11 კაცი. სულ გაგზავნილები 26-ია. ადგილობრივმა კომიტეტმა გადაწყვიტა გაეცილებინა ამხანაგები. ნაშუადღევის პირველ საათზე პლატფორმა სავსე იყო ხალხით. უმეტესობა მუშები (400 კაცამდე), დანარჩენი მოსწავლე ახალგაზდობა (200 კაცამდე) ზოგნი იყვნენ თანამგრძნობნი სხვა წრეებიდამაც. იყვნენ ქალებიც. ერთი მანდილოსანი დიდი თაიგულით მოვიდა, მაგრამ იგრძნო თუ არა, რითაც გათავდებოდა ყველა ეს, არჩია დამალულიყო. სადგურის მისავალთან უკვე იდგნენ 15-მდე შეიარაღებული კაზაკები; თვითონ სადგური გაჭედილი იყო ყველა რანგის პოლიციელით. ლურჯი მუნდირიანებიც მზათ იყვნენ და ელოდნენ „საქმეს“. გაგზავნილმა ამხანაგებმა დაიჭირეს ცალკე ვაგონი, მათთან მხოლოდ ორი თუ სამი ჯაშუშიღა იყო.

ჩამოკრეს მეორე ზარი. ვაგონის ფანჯრებიდან მოისმა ძლიერი ხმა: „ძირს თვითმპყრობელობა“. პასუხათ მოისმა კანტი-კუნტათ გამოთხოვების ძახილი, რომელიც ნელ-ნელა გაიზარდა, გადიდდა

[illegible]

ბრძოლის და მუშათა გამარჯვებას! ძირს მკარცვლებს! ძირს მეფე! გაუმარჯოს სოციალიზმს“!

◆ **იარალოვის ქარხანა.** ჩვენს ქარხანაში 300 კაცი მუშაობს. მუშაობა აქ დღიურია. კანტორა იჯარით აძლევს საქმეს „მასტერებს“, რომლებიც თავიანთ ჯიბის გასასქელებლად მისვენებას აღარ აძლევენ მუშებს და ეკონომიის გულისთვის ქარგლების მაგივრად შეგირდებს იყვანენ. ენა ვერ გამოთქვამს, რა უსინდისოდ ექცევიან „მასტერები“ ამ შეგირდებს: ისინი მუშაობენ „პოდმასტერების“ ალაგას და ქირათ-კი 25 კაპ. იღებენ დღეში; მათ იერში ცემა-ტყეპა-კი უხვად იციან „მასტერებმა“. აი მაგალითი: 12 აპრილს „მასტერმა“ გერასიმე სულაძემ საშინლად სცემა ერთ შეგირდს. შეგირდმა კანტორაში იჩივლა, მაგრამ არა გამოვიდა-რა და იძულებული შეიქნა, იმ შიშით რომ მეორეჯერ უმეტეს უზამდა „მასტერი“, გასულიყო ქარხნიდან. ამგვარივე სიმხეცეს ჩადის მეორე „მასტერი“ — ვართანიძე. სურათის დასასრულებლად საჭიროა ისიც მოვიხსენიოთ, რომ აქ ძალიან ხშირად სახიჩრდებიან მუშები. ქარხნის პატრონი, რომელიც მარტო თავის ჯიბეზე ფიქრობს, არავითარ ყურადღებას არ აქცევს იმ გარემოებას, რომ აქ მოუწყობლობის გამო ყოველ წუთს მოსალოდნელია კაცი დასახიჩრდეს.

ამხანაგებო! ჩვენ პირუტყვები არა ვართ, რომ ამგვარი პირობები ავიტანოთ. ყოველივე დასახიჩრებამ ჩვენი ამხანაგისა, მხეცურმა მოპყრობამ საძაგელი „მასტერებისა“ უნდა გამოიწვიოს ჩვენში საერთო პროტესტი. სირცხვილია, ასე გულ-გრილათ ცქერა ამდენი უსამართლობისა და სისაძაგლისა!

ბ ა ქ ო.

აღდგომის ღამეს ყველა ეკლესიებში მოჰფანტეს კავშირის კომ. პროკლამაციები ამ სათაურით: „ძირს ომი“! ამ ღამესვე იქვე ეკლესიის ახლო დაიჭირეს 4 კაცი. 31 მარტს ერთ კერძო სახლს, სადაც რამდენიმე ნაცნობი შეყრილიყვნენ და „ოლეგ-ლურ“ ბაასს ეწეოდნენ, სწორედ პირველზე თავს დაესხა პოლიცია კაზაკებით და 4 კაცი დაატყვევა.

◆ ვასილი მაქსიმეს ძე მედვედევი ვილენდებით პროვოკატორათ და გამცემლად, ამ ერთი თვის წინეთ ის გამოუშვეს სატუსაღოდან და გაგზავნეს პეტერბურგში. წასვლისას ის უსირცხვილოდ ტრაბახობდა ნაცნობებთან თავის „პავიშენიაზე“ (სამსახურში ამაღლებაზე).

◆ მარტის გასულს დაიჭირეს ქალაქის საავადმყოფოს ექიმი ლ. ფაინბერგი, ვასილიევი, ივ. მარკოვი, [illegible]; 14 აპრილს დაიჭირეს ლუდვიგ გუსტავსკი [illegible] კანონიანი.

◆ 18 აპრილს ადგილობრივმა სოციალ-რევოლუციონერმა ჯგუფმა გამოსცა პროკლამაცია და [illegible] ხალხი სადემონსტრაციოთ, მაგრამ ერთი [illegible] არის, ერთი სულიც არსად გამოჩენებულა. ჩვენმა [illegible] კომიტეტმა გადასწყვიტა ამ დღეს [illegible] მოეხდინა და ამ გადაწყვეტილებას თავისი [illegible] მიზეზები ჰქონდა.

ც ი მ ბ ი რ ი.

(წერილი ამხანაგისგან.) ტექსტი განცხადებისა, გაგზავნილი იაკუტსკის გუბერნატორთან.

იაკუტსკის გუბერნატორს:

„დასჯა გადასახლებით რუსეთის რომელიმე შორეულ კუთხეში ან სხვა რეპრესალიები მთავრობისა ჩვენ არასდროს არ მიგვაჩნდა ნორმალურ მოვლენათ, მოვლენათ, რომელსაც რაიმე საერთო ჰქონდეს სამართლესთან. მით უფრო ვერ შევურიგდებით, მით უფრო აუტანელია ის გარემოება, როცა ისედაც უაზრო, უღმერთო და ბარბაროსულ სასჯელს ყველა, ვისაც კი ხელი მიუწვდება ჩვენამდი, კიდე უფრო ამძიმებს და აუტანელს ხდის, ჩინოვნიკ-პოლიცელი ტვინს ავარჯიშებს, რომ რაიმე ახალი გამოიგონოს და ისედაც აუტანელი პირობები ჩვენი ცხოვრებისა უფრო აუტანელი გახადოს. ამ ბატონთა ახალ-ახალი საშუალებათა გამოგონებას რუსეთის თვითმპყრობელობის გამოცემული კანონებიც კი ვერ უდებს საზღვარს! ამ ბოლო დროს „ჩინოვნიკური“ თვითნებობა მეტად საგრძნობელი შეიქნა...

ჩვენ გვცემდნენ და გვცემენ გზაში, გვცემენ [illegible] — [illegible] ნიას სოფლებში, სადაც სადგომის პოვნაც-კი შეუძლებელია,— „ნებადაურთველოდ“ წასვლისათვის საქმის გაურჩევლად ჩვენდა დაუკითხავად გვასახლებენ კიდე უფრო შორს და მივარდნილ კუთხეში,— გვიგრძელებენ ვადას სასჯელისას კიდევ ისევ საქმის გამოუძიებლად, თავიანთ ნებით,— მიჰყვებიან უგროშ-კაპეიკოთ, უტანსაცმელოთ— ამ დროსვე ნებას არ გვაძლევენ ვისარგებლოთ ჩვენივე ამხანაგის დახმარებითაც-კი! აქ, ამ შორეულ ქვეყანაშიაც-კი მახეს გვიგებენ და, მიუხედავად კანონისა, უარს გვეუბნებიან ვადის შესრულების შემდეგ სახელმწიფო ხარჯით უკან გაგზავნაზე.— ყოველი ჩვენი კანონიერი მოთხოვნილება რაღაც მიზეზთა გამო უყურადღებოთ რჩება და-სხვ.-და-სხვ. ჩვენ არ გვსურს ვიყოთ ობიექტი ადმინისტრატიული თვითნებობისა, სადამდისაც უნდა მოთმინარეობდეს ეს თვითნებობა. გიცხადებთ, რომ არც ერთი ჩვენგანი არ დასტოვებს ქ. იაკუტსკს და ერთ წუთსაც არ შესდგება უკიდურეს ზომების წინაშე იქამდის, სანამ არ იქნება დაკმაყოფილებული შემდეგი მოთხოვნილებანი:

ა) გარანტია— დაუყოვნებლივი და უდავო [illegible] გაგზავნისა სახელმწიფო ხარჯით თავიანთ სამშობლოში ყველა იმ ამხანაგებისა, რომელთაც შეასრულეს ვადა სასჯელისა.

ბ) გაუქმებული იქმნას ყველა განკარგულებანი, ამ ბოლო დროს გამოცემულნი, თავისუფლების შეზღუდვების და მისვლა-მოსვლის სრული აკრძალვის შესახებ.

გ) გაუქმებულ იქნას ყველა კანონი, რაც კი [illegible] ორას საუკუნეთა განმარტებულნი „დებულებაში სამეურო თვალ-ყურისათვის“ (по положенiи о гласномъ надзорѣ) და რეპრესიები, გამოწვეული ამ კანონთა დარღვევისათვის.

დ) გაუქმებულ იქმნას ცირკულიარი, რომე-

ლიც უკრძალავს პარტიის ინახულოს აქეთ, ციმბირში გამოგზავნილები.

ე) გარანტია იმაში, რომ არავითარი რეპრესიული ზომები არ იქნება ხმარებული იმათ წინააღმდეგ, ვინც-კი ხელი მოაწერა ამ მოთხოვნილებებს.

ზემო მოხსენებულ ცირკულიართა და განკარგულებათა გაუქმებას ჩვენ მით უფრო საჭიროთ ვთვლით, რომ იმათი განხორციელება და ცხოვრებაში გატარება ყოველთვის იწვევს და კვლავაც გამოიწვევს მთელ რიგს სერიოზულ შეტაკებათა და განმეორება-კი იმგვარ საზიზღარ ფაქტისა, როგორიც მოხდა უსტ-კუტში, სადაც კინაღამ უმოწყალოთ ამოჟლიტეს მთელი პარტია გამოგზავნილთა, ჩვენ დარწმუნებულები ვართ, ყოველთვის გამოიწვევს სასტიკ პროტესტს. ჩვენ დარწმუნებულები ვართ, რომ ამ კითხვის ასე თუ ისე გადაჭრა სავსებით დამოკიდებულია თქვენ საკუთარ სურვილსა და მოქმედებაზე, და სწორედ ამისთვის პასუხისგება, თუ ვინიცობაა რამე არა სასურველი მოხდა, მარტო თქვენ კისერზე იქნება. წინდაწინვე გიცხადებთ, რომ პოლიციაში არ გამოვცხადდებით, და ყოველივე მიწერ-მოწერა შეგიძლიათ ერთი ჩვენთაგანის ადრესზე გამოგზავნოთ‘‘.

ამავე ამხანაგებმა დანარჩენ ციმბირში მყოფ ამხანაგებს მიმართეს შემდეგის მოწოდებით:

„ჯგუფი, რომელმაც გადაწყვიტა პროტესტის გამოცხადება, ღრმათ დარწმუნებულია, რომ კითხვა შეიარაღებულ წინააღმდეგობის გაწევისა რეპრესიების წინააღმდეგ უკვე მომწიფდა; როგორიც უნდა იყოს შედეგი პროტესტისა, გარდა საზოგადო რევოლიუციონურ მნიშვნელობისა, ის არ დარჩება უმნიშვნელო და შესაძლოა შესცვალოს თვით წესი დასჯისა. ჩვენ გადავწყვიტეთ, რაც უნდა გახდეს, დავიცვათ ჩვენი მოთხოვნილებანი, თუ გინდ იარაღით ხელში, დავიცვათ, რა ფასათაც უნდა დაგვიჯდეს ეს.

ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ ამხანაგები სხვა კოლონიებისა შემოგვიერთდებიან და ამ თანაგრძნობას ამა თუ იმ ფორმაში გამოხატავენ. მხურვალე ამხანაგურ სალამს გიძღვნით‘‘!

ჯგუფი პროტესტის გამომცხადებელთა!
ხელს აწერენ 70 კაცი.

ამხანაგები, რიცხვით 41, ჩაიკეტნენ ერთ სახლში და ბარიკადები გამართეს. ეს იყო 25 თებერვალს.

ოლეკმინსკის კოლონიამ, რიცხვით 18 კაცმა, 26 თებერვალს შემდეგი ტელეგრამმა გაუგზავნა იაკუტსკის გუბერნატორს:

,,ჩვენ სავსებით თანავუგრძნობთ იაკუტსკელ ამხანაგთ, და ვუერთდებით-რა იმათ მოთხოვნილებათ, ვაცხადებთ, რომ დღეიდან არ დავემორჩილებით იმ ცირკულიარს, რომელთა წინააღმდეგ ჩვენი ამხანაგები პროტესტს აცხადებენ, არ დავემორჩილებით აგრეთვე ადმინისტრატიულ სასჯელს, რომლებიც იქნებიან ჩვენ წინააღმდეგ მომართული ამ ცირკულიართა დარღვევისათვის‘‘.

ნამდვილ წყაროებიდან შევიტყვე, რომ იაკუტსკში 15 ამხანაგი მოუკლავთ და ბევრი მძიმეთ დაუჭრიათ. არ ვიცი მხოლოდ, მოკლულები იმათგანია ვინც ჩაიკეტნენ, თუ სხვები. მოკლულია ორი ჯარისკაცი და ერთი აფიცერი. ჯერ მეტი აქ არა ვიცით-რა. იაკუტსკიდან ფოსტის თვეში ერთხელ მოდის. უსტ-კუტი იმყოფება კირინსკის მაზრაში ირკუტსკის გუბერნიაში იმ გზაზე, რომლითაც პოლიტიკური დამნაშავენი მიჰყავთ იაკუტსკში. „ეტაპი“ ჯერ-ჯერობით ვერ „ელეტა“ იყო უსტ-კუტში ჯერ-ჯერობით ვერ გავიგეთ-რა. ოლეკმინსკი იმყოფება იაკუტსკის გუბერნიაში.

ნეკროლოგი.

ამ დღეებში თბილისში გარდაიცვალა ახალგაზრდა ფარმაცევტი (შეგირდი) ჯანელიძე. ეს შეიქნა მსხვერპლი იმ აუტანელ პირობებისა, რომელიც გამეფებულია ჩვენს აფთიაქებში, იმ მომშხამველ ცხოვრებისა, სადაც განუწყვეტელ მომუშავე ნელნელა ეთხოვება სიცოცხლეს ორიოდე გაუმაძღარ კაპიტალისტის ჯიბის გასასქელებლათ. მიცვალებულს თავის ამხანაგებში ძალიან პატივს სცემდენ; ცდილობდა უფრო კარგათ შეეგნო მშრომელთა ინტერესები და დღევანდელ მუშათა მოძრაობა, რომ მალე მოვალში გამხდარიყო ერთ მის მომქმედ წევრათ. მაგრამ აუტანელმა ცხოვრების პირობებმა უდროოთ გამოასალმეს სიცოცხლეს. მომავალს მოაკლდა ერთი მუშაკთაგანი, მაგრამ დარწმუნებული ვართ, მისი სიკვდილი ბევრს სხვა მის ამხანაგებს გამოაფხიზლებს, შეაგნებიებს თავის ინტერესებს და შეაჩვევს ხანგრძლივ აუტანელ პირობებთან ბრძოლას. მიცვალებული ამხანაგებმა რკინისგზის სადგურამდე მიაცილეს. ამხანაგებმა მიუძღვნეს რამდენიმე გვირგვინი. 30 მანეთი შეგროვილი მიცვალებულის სახელზე გადაეცა საქმისათვის იმერეთ-სამეგრელოს კომიტეტს. უკვდავი იყოს შენი ხსენება, ნორჩო ამხანაგო!

განცხადება იმერ.-სამეგრ. ს. დ. მ. კ—საგან.

ჯაშუშები:

ლევავა გოჯასპირ. მილიციის პორუჩიკი, ძაან მაღალი (ხშირად ფორმასაც ატარებს), გრძელი შავ-შავი წვერი, ცოტა ჭაღარა შერეული, ცხვირი მსხვილი, გრძელი და უშნო, იცვამს შავს ჩოხას, იხურავს ბუხრის ქუდს, მოსული კაცია, 40 წელზე გადასულია.

ჯანორიძე დიო (დიონისი?): სიმაღლით საშვალოზე მეტი, ტანწვრილი, ქერა, ლამაზ-ლამაზი, პატარა წვერი (ქერა), იცვამს ევროპიულად (ფინჯაკს), იხურავს ბუხრის ქუდს მორგვალოს (კაბალოხსაც), ზოგჯერ ჩოხასაც ატარებს, მხრებში ცოტა მოხრილია, ასე 27—30 წლის იქნება.

კავშირის კომიტეტი.